

Розділ II ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО. ТРУДОВЕ ПРАВО

УДК 349.2 (477)

Данилевська Юлія Олександрівна,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
(Донецький юридичний інститут МВС України)

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті проаналізовано нормативно-правові акти, які регулюють професійну діяльність наукових працівників, а також охарактеризовано правовий статус наукового працівника, зокрема його права та обов'язки. Досліджуються особливості атестації наукових працівників, регулювання робочого часу та відпусток наукових працівників, системи пільг та доплат для цієї категорії працівників. На підставі проведеного дослідження вказується на окремі неузгодженості між нормативно-правовими актами, які впорядковують професійну діяльність наукових працівників та їхній правовий статус.

Ключові слова: науковий працівник, наукова діяльність, учений, кваліфікація, атестація, правовий статус.

Постановка проблеми. Удосконалення нормативно-правової бази у галузі вищої освіти та науки, зокрема прийняття Законів України від 1 липня 2014 року № 1556 «Про вищу освіту» (далі — Закон «Про вищу освіту») [1] та від 26 листопада 2015 року № 848 «Про наукову та науково-технічну діяльність» (далі — Закон «Про наукову та науково-технічну діяльність») [2], можна розглядати як сприятливі фактори розвитку вітчизняної науки. Проте не менш важливим є фактична реалізація положень цих документів, зокрема щодо державної підтримки наукової діяльності та, власне, тих, хто нею займається — науковців. Так, як свідчать статистичні дані, державна підтримка наукової діяльності в Україні з кожним роком скорочується: якщо в 1991 році наукоємність внутрішнього валового продукту (частка сукупних національних витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи у внутрішньому валовому продукті) становила 2,4 %, в 2004 році — 1,2 %, то в 2015 році — лише 0,6 % [3]. Беззаперечно, це не сприяє популяризації вітчизняної науки, а отже, і спільнота фахівців, які б хотіли професійно займатися науковою діяльністю, з кожним роком стає меншою.

Аналіз останніх досліджень. Вивчення наукових джерел з окресленого питання свідчить, що переважна більшість публікацій присвячена правовому регулюванню професійної діяльності та правового статусу науково-педагогічних працівників, зокрема праці Г. О. Барабаш, Н. М. Демченко, М. Д. Ждана, І. Б. Жилиєва, Т. В. Красюк, О. Л. Петрик, В. І. Сергієнка, М. Л. Смолярової, В. І. Торкатюка та інших. Разом із цим дослідження правового регулювання професійної діяльності наукових працівників та їхнього правового

статусу з урахуванням змін, які відбулися внаслідок прийняття Законів «Про вищу освіту» [1] та «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2], майже відсутні. Тому **метою цієї статті** є дослідження правового регулювання професійної діяльності наукових працівників та їхнього правового статусу, насамперед нормативно-правових актів, якими впорядковано цю діяльність.

Виклад основного матеріалу. Професійна діяльність наукових працівників, крім Кодексу законів про працю України, регулюється галузевим законодавством, яке визначає її особливості. Так, відповідно до п. 20 ст. 1 «Основні терміни та їх визначення» Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2] науковий працівник — вчений, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, відповідно до трудового договору (контракту) професійно провадить наукову, науково-технічну, науково-організаційну, науково-педагогічну діяльність та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтверджену результатами атестації у випадках, визначених законодавством. З наведеного визначення можна виокремити такі ознаки наукового працівника (як певного статусу):

- а) вчений (фізична особа, яка проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження і отримує наукові та (або) науково-технічні (прикладні) результати);
- б) наявність вищої освіти певного рівня;
- в) здійснення трудової діяльності на підставі трудового договору (контракту);
- г) здійснення трудової діяльності певного виду — наукової, науково-технічної, науково-організаційної або науково-педагогічної;
- г) відповідна кваліфікація.

Як бачимо, визначення наукового працівника надається через родові поняття — вчений, тлумачення якого наведене нами вище та закріплено в п. 4 ст. 1 «Основні терміни та їх визначення» Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2]. Що стосується такої ознаки, як вища освіта не нижче другого (магістерського) рівня, то зауважимо, що відповідно до п. 2 ч. 2 розділу XV «Прикінцеві та перехідні положення» вказаного Закону до вищої освіти ступеня магістра також прирівнюється вища освіта за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста (повна вища освіта).

Здійснення трудової діяльності науковим працівником на підставі трудового договору (контракту) відповідає вимогам Кодексу законів про працю України [4], згідно з яким трудовий договір може укладатися як усно, так і в письмовій формі, строково або безстроково. Законом «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2] передбачені такі форми трудової діяльності наукового працівника як наукова, науково-технічна, науково-організаційна або науково-педагогічна діяльність, визначення кожного з виду якої наведено у ст. 1 «Основні терміни та їх визначення» розглядуваного Закону.

На нашу думку, під кваліфікацією (мається на увазі професійною) слід розуміти ступінь придатності, підготовленості до певного виду праці. Визначення ж академічної кваліфікації наведено у п. 12 ч. 1 ст. 1 «Основні терміни та їх визначення» Закону «Про вищу освіту» [1], де кваліфікацію визначають як офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту. Особливістю вимог до кваліфікації наукового працівника є те, що наявність наукового ступеня або вченого звання не звільняє особу від проходження такої процедури, як атестація, для підтвердження кваліфікації.

Аналіз чинного законодавства дозволяє дійти висновку, що правові підстави атестації наукових працівників закріплені в ст. 29 «Атестація наукових працівників» Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2], якою передбачені періодичність проведення атестації та її мета, а також є вказівка на те, що Положення про атестацію наукових

працівників розробляється Національною радою України з питань розвитку науки і технологій та затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері наукової і науково-технічної діяльності.

На сьогодні чинною залишається постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 1999 року № 1475 «Про затвердження Положення про атестацію наукових працівників» [5], у якому визначається порядок проведення атестації наукових працівників державних науково-дослідних, дослідно-конструкторських, проектно-конструкторських, технологічних і проектно-пошукових установ (у тому числі тих, що входять до складу науково-виробничих об'єднань), вищих навчальних закладів III — IV рівнів акредитації та науково-дослідних підрозділів вищих навчальних закладів III — IV рівнів акредитації (далі — наукові установи), що повністю або частково фінансуються за рахунок державного бюджету (п. 1 Загальної частини).

До речі, можна відмітити відмінність між проходженням атестації науковими працівниками наукових установ та науковими працівниками, які працюють у вищих навчальних закладах. Так, якщо в першому випадку, відповідно до вищезазначеного Закону [2] та Положення про атестацію наукових працівників [5], останні проходять атестацію для підтвердження своєї кваліфікації, то для наукових працівників, які працюють у вищих навчальних закладах, згідно з Законом «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2], вимога проходити атестацію для підтвердження своєї кваліфікації відсутня. У вказаному законі закріплена лише вимога щодо проходження державної атестації вищими навчальними закладами в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності (ст. 19 «Наукова і науково-технічна діяльність у системі вищої освіти»).

Натомість, як зазначалося вище, необхідність проходження атестації саме науковими працівниками, які працюють у вищих навчальних закладах, передбачена лише в п. 1 загальної частини Положення про атестацію наукових працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 серпня 1999 року № 1475 [5], тобто підзаконним нормативно-правовим актом така вимога закріплена, а на рівні профільного закону у сфері наукової діяльності — відсутня. У цьому випадку, на нашу думку, слід керуватися все ж таки положеннями Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2].

У контексті сказаного вище зазначимо, що розв'язання питання процедури атестації є важливим з огляду на положення ст. 19 «Атестація наукових працівників» Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2] — на наукових та науково-педагогічних працівників, які працюють у вищих навчальних закладах, поширюються гарантії наукової (науково-технічної) діяльності, визначені цим Законом для наукових працівників, а також гарантії забезпечення наукової (науково-технічної) діяльності, визначені цим Законом для наукових установ, лише якщо вищі навчальні заклади пройшли державну атестацію в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності. Серед таких гарантій слід зазначити, наприклад, право наукового (науково-педагогічного) працівника, який працює у вищому навчальному закладі, на пенсію згідно з Законом України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2].

Відповідно до ч. 3 ст. 19 «Наукова і науково-технічна діяльність у системі вищої освіти» Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2] вищі навчальні заклади в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності підлягають державній атестації в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Йдеться про постанову Кабінету Міністрів України від 7 квітня 1998 року № 469 «Про затвердження Положення про державну атестацію науково-дослідних (науково-технічних) установ» [6], у п. 15 якого зазначено, що державна атестація університетів, академій та інститутів у частині їх наукової та науково-технічної діяльності проводиться відповідно до цього Положення.

Якщо ж звернутися до положень Закону «Про вищу освіту» [1], то в ньому взагалі відсутні будь-які застереження щодо залежності між правами наукових та науково-педагогічних працівників, які працюють у вищих навчальних закладах, і будь-якими правовими процедурами. Так, згідно з ч.ч. 2 та 3 ст. 57 «Права науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників» зазначеного Закону на науково-педагогічних і наукових працівників вищих навчальних закладів поширюються всі права, передбачені законодавством для наукових працівників наукових установ. Указані особи також мають право на пенсійне забезпечення відповідно до Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2].

Також слід зауважити, що простежується певна неузгодженість між визначенням наукового працівника, закріпленим у Законі «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2], та дефініцією, яка міститься в ч. 3 ст. 53 «Науково-педагогічні, педагогічні та наукові працівники вищих навчальних закладів» Закону «Про вищу освіту» [1]. Згідно з останнім, наукові працівники — це особи, які за основним місцем роботи та відповідно до трудового договору (контракту) професійно здійснюють наукову, науково-технічну або науково-організаційну діяльність та мають відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання. Як бачимо, серед видів діяльності не зазначена науково-педагогічна, на відміну від Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2], де серед видів діяльності, якими професійно займається науковий працівник, крім вищезазначених, указана й науково-педагогічна діяльність.

Розглядаючи правове регулювання професійної діяльності наукового працівника, слід відмітити особливості врегулювання робочого часу цієї категорії працівників. Так, згідно зі ст. 6 «Науковий працівник» Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2] для наукових працівників і спеціалістів наукових установ та вищих навчальних закладів може встановлюватися гнучкий режим робочого часу, відповідно до якого встановлюється режим праці із саморегулюванням часу початку, закінчення і тривалості робочого часу впродовж робочого дня, з дотриманням вимог ст.ст. 50 — 52 та ст. 56 Кодексу законів про працю України [4].

Крім цього, для наукових працівників і спеціалістів наукових установ та вищих навчальних закладів може запроваджуватися дистанційний режим праці. Як зазначається в Законі «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2], і гнучкий режим робочого часу, і дистанційний режим праці застосовуються, якщо вони передбачені в колективному договорі або запроваджуються рішенням керівника наукової установи (вищого навчального закладу) за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації. Конкретний перелік професій і посад наукової установи (вищого навчального закладу), на яких можуть застосовуватися гнучкий режим робочого часу та дистанційний режим праці, погоджується вченою (науковою, науково-технічною, технічною) радою наукової установи (вищого навчального закладу).

Що ж стосується видів наукової (науково-технічної) роботи, а також методичної, експертної, консультаційної, організаційної роботи для наукових працівників наукової установи (вищого навчального закладу), то вони, відповідно до ст. 6 «Науковий працівник» Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2], визначаються керівником відповідної установи (закладу). У той же час зауважимо, що Законом «Про вищу освіту» [1] передбачений інший порядок визначення видів робіт для наукового працівника. Так, у ч. 3 ст. 56 «Робочий час науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників» Закону «Про вищу освіту» [1] зазначається, що рекомендований перелік видів навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи для науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Статус наукового працівника, як сукупність прав, свобод та обов'язків суб'єкта правовідносин, що гарантуються державою й закріплюються нормативно-правовими акта-

ми, які регулюють його поведінку у суспільстві шляхом забезпечення гарантованих прав і свобод, має певні особливості порівняно з правовими статусами інших працівників. Так, права наукового працівника закріплені, перш за все, у Законі «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2]. Згідно з ч. 3 ст. 6 «Науковий працівник» цього Закону науковий працівник має право:

- бути членом і брати участь у діяльності професійних спілок, громадських об'єднань і політичних партій;
- прийняти вмотивоване рішення про відмову від участі в науковій (науково-технічній) діяльності, результати якої можуть порушити права самого наукового працівника або іншої людини, суспільства, завдати шкоди навколишньому природному середовищу або порушити етичні норми наукового співтовариства;
- на матеріальну підтримку виконуваних досліджень за рахунок коштів державного бюджету та інших джерел фінансування відповідно до законодавства України;
- на іменні та інші стипендії, а також премії, що встановлюються державою, юридичними та фізичними особами;
- на об'єктивну оцінку своєї діяльності та отримання матеріальної винагороди відповідно до кваліфікації, наукових результатів, якості та складності виконуваної роботи, а також на одержання доходу чи іншої винагороди від реалізації наукового або науково-технічного (прикладного) результату своєї діяльності;
- провадити науково-педагогічну діяльність, надавати консультативну допомогу, а також бути експертом відповідно до законодавства України;
- працювати за сумісництвом, зокрема на керівних наукових та науково-педагогічних посадах, за умови забезпечення уникнення конфлікту інтересів;
- провадити підприємницьку діяльність відповідно до законодавства України;
- підвищувати свою кваліфікацію.

З цього можна зробити висновок, що особливістю впорядкування прав наукового працівника є те, що його основні трудові права закріплені та деталізовані на рівні окремого акту — Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2]. Наприклад, ст. 36 «Оплата і стимулювання праці наукового працівника» передбачає, що оплата праці наукового працівника повинна забезпечувати достатні матеріальні умови для його ефективної самостійної творчої діяльності, підвищення престижності професії наукового працівника, стимулювати залучення талановитої молоді до наукової і науково-технічної діяльності та підвищення кваліфікації наукових працівників.

Відповідно до цієї норми заробітна плата наукових працівників складається з посадових окладів (ставок), премій, доплат за наукові ступені, вчені звання, надбавки за стаж наукової, науково-педагогічної роботи та інших надбавок, доплат та винагород, передбачених законодавством у сфері наукової і науково-технічної діяльності. Система доплат до посадового окладу наукового працівника так само упорядкована як на рівні закону, так і в підзаконних актах. Так, наказом Міністерства освіти і науки України від 26 вересня 2005 року № 557 «Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ» [7] передбачені надбавки, у тому числі науковим працівникам, доплати, наприклад, за науковий ступінь та вчене звання. До речі, указані доплати для наукових працівників, які працюють у вищих навчальних закладах, передбачені ще й у ст. 59 «Гарантії науково-педагогічним, науковим, педагогічним та іншим працівникам вищих навчальних закладів» Закону «Про вищу освіту» [1].

Окремо слід зупинитися на такій гарантії для наукового працівника, як надбавка за стаж наукової роботи, яку, на нашу думку, можна розглядати як стимул для заняття науковою діяльністю професійно, адже розмір цієї надбавки залежить від кількості років, яку

пропрацював науковий працівник на одній із посад, віднесених до посад наукових працівників.

Так, згідно з ч. 1 Порядку виплати надбавки за стаж наукової роботи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2004 року № 494 [8], надбавка за стаж наукової роботи виплачується науковим працівникам державних наукових установ, організацій та вищих навчальних закладів III — IV рівнів акредитації, які працюють на посадах, зазначених у переліку посад наукових (науково-педагогічних) працівників підприємств, установ, організацій, вищих навчальних закладів III — IV рівнів акредитації, перебування на яких дає право на призначення пенсії та виплату грошової допомоги у разі виходу на пенсію відповідно до ст. 24 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2004 року № 257.

Наведена вище інформація засвідчує: для наукових працівників передбачена можливість обрахування не лише страхового стажу, а й стажу наукової роботи. Указаний стаж дає право науковим працівникам на виплату не лише надбавки за стаж наукової роботи, а й право на так звану «наукову пенсію»: згідно з ч. 1 ст. 37 «Пенсійне забезпечення наукового (науково-педагогічного) працівника» Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2] держава встановлює для наукових (науково-педагогічних) працівників, які мають необхідний стаж наукової роботи, пенсії на рівні, що забезпечує престижність наукової праці.

Принагідно зауважимо, що держава закріплює на рівні закону не лише рівень пенсійного забезпечення наукового працівника, який підтримує престижність його праці, а й гарантує встановлення ставок (окладів) науковим працівникам державних наукових установ (вищих навчальних закладів), виходячи з розрахунку посадового окладу молодшого наукового співробітника на рівні не нижче подвійної середньої заробітної плати у промисловості в цілому по Україні (ч. 2 ст. 36 «Оплата і стимулювання праці наукового працівника» Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2]). Не дивлячись на те, що ця норма, відповідно до абзацу 1 ч. 1 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» вказаного Закону, набирає чинності лише з 1 січня 2020 року, наведене можна розглядати як визнання державою важливості наукової діяльності для її подальшого розвитку.

Законодавчо задекларовані й інші соціальні гарантії науковим працівникам. Так, окремим категоріям наукових (науково-педагогічних) працівників за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України, можуть надаватися службові житлові приміщення, також держава забезпечує надання науковим (науково-педагогічним) працівникам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла пільгових довгострокових кредитів та створює умови для забезпечення молодих вчених житлом шляхом пріоритетного пільгового молодіжного кредитування на будівництво (реконструкцію) і придбання житла, першочергового надання службового житла (ст. 38 «Соціальний захист наукового працівника» Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2]). Аналогічні соціальні гарантії закріплені й у ст. 57 «Права науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників» Закону «Про вищу освіту» [1].

Розглядаючи трудові права наукових працівників, не можна оминати увагою й таке гарантоване Конституцією України право, як право на відпустку. Так, у ч. 3 ст. 36 «Оплата і стимулювання праці наукового працівника» Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2] зазначено, що тривалість щорічної відпустки наукового працівника залежить від посади, наукового ступеня та місця роботи і затверджується Кабінетом Міністрів України.

Схожа норма міститься в ч. 6 ст. 6 «Щорічна основна відпустка та її тривалість» Закону України від 15 листопада 1996 року № 504 «Про відпустки» [9] — науковим праців-

никам надається щорічна основна відпустка тривалістю до 56 календарних днів у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України. У Законі «Про вищу освіту» [1] не зазначені особливості тривалості відпустки ні для наукових працівників, які працюють у вищому навчальному закладі, ні для науково-педагогічних та педагогічних працівників.

Відповідно до розділу VIII «Науково-дослідні та інші наукові установи і організації. Науково-дослідні та наукові підрозділи установ, організацій, підприємств» Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам навчальних закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року № 346 [10], науковим працівникам, які обіймають різні посади в науково-дослідних або наукових установах, організаціях, підприємствах чи в науково-дослідних або наукових підрозділах установ, організацій, підприємств, надається щорічна основна відпустка тривалістю від 56 до 28 календарних днів.

Зазначимо, що з урахуванням вищенаведеного для наукових працівників, які обіймають різні посади у вищих навчальних закладах, тривалість щорічної основної відпустки є аналогічною. Як бачимо, для наукових працівників законодавчо передбачена більша тривалість щорічної основної відпустки, порівняно з такою відпусткою, гарантованою Кодексом законів про працю України для всіх категорій працівників.

Обов'язки наукового працівника, як складова змісту його правового статусу, так само, як і права, передбачені Законом «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2]. Зокрема, у ч. 4 ст. 6 «Науковий працівник» зазначено, що науковий працівник зобов'язаний проводити наукові дослідження та (або) науково-технічні (експериментальні) розробки відповідно до укладених договорів (контрактів); представляти результати наукової і науково-технічної діяльності шляхом наукових доповідей, публікацій тощо; проходити в установленому порядку атестацію на відповідність займаній посаді; постійно підвищувати свою кваліфікацію; додержуватися етичних норм наукового співтовариства. Також слід відмітити, що обов'язки наукових працівників, які працюють у вищих навчальних закладах, поряд з обов'язками науково-педагогічних та педагогічних працівників, закріплені в ст. 58 Закону «Про вищу освіту» [1], проте аналіз цієї норми свідчить, що її приписи розраховані, у першу чергу, на науково-педагогічних працівників.

Висновки. Викладене вище дає підстави стверджувати, що особливістю правового регулювання професійної діяльності наукового працівника та його статусу можна вважати закріплення на рівні спеціальних законів України його прав та обов'язків, порядку проходження атестації, режиму робочого часу та відпочинку, пенсійного забезпечення. Крім цього, простежується певна колізія між нормами Закону «Про наукову та науково-технічну діяльність» [2] та положеннями Закону «Про вищу освіту» [1] в частині правового регулювання професійної діяльності наукового працівника, який працює у вищому навчальному закладі. Разом із цим слід констатувати, що зміни законодавства щодо правового регулювання професійної діяльності наукових працівників, їхнього соціального забезпечення можуть сприяти зміні ситуації довкола вітчизняної науки у бік покращення, сприятимуть формуванню суспільного інтересу до наукової діяльності, її відкритості, навіть зрозумілості (наскільки це можливо), престижності професії науковця, формуванню наукового потенціалу, що врешті-решт призведе до покращання фінансування наукової діяльності.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 року № 1556 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал «Верховна Рада України». — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Про наукову та науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015 року № 848 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал «Верховна Рада України». — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

3. Малицький Б. Українська наука: наслідки політики «урізання» / Б. Малицький, О. Попович // Дзеркало тижня. — 8 жовтня 2016 року. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/science/ukrayinska-nauka-naslidki-politiki-urizannya_.html.

4. Про затвердження Кодексу законів про працю Української РСР : Закон УРСР від 10 грудня 1971 року № 322 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал «Верховна Рада України». — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322a-08>.

5. Про затвердження Положення про атестацію наукових працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 1999 року № 1475 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал «Верховна Рада України». — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1475-99-п>.

6. Про затвердження Положення про державну атестацію науково-дослідних (науково-технічних) установ : постанова Кабінету Міністрів України від 7 квітня 1998 року № 469 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал «Верховна Рада України». — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/469-98-п>.

7. Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ : наказ Міністерства освіти і науки України від 26 вересня 2005 року № 557 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал «Верховна Рада України». — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05>.

8. Про затвердження Порядку виплати надбавки за стаж наукової роботи : постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2004 року № 494 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал «Верховна Рада України». — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/494-2004-п>.

9. Про відпустки : Закон України від 15 листопада 1996 року № 504 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал «Верховна Рада України». — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр>.

10. Про затвердження Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам навчальних закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам : постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року № 346 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал «Верховна Рада України». — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/346-97-п>.

Данилевская Юлия Александровна,
кандидат юридических наук, старший научный сотрудник
(Донецкий юридический институт МВД Украины)

ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ПРАВОВОГО СТАТУСА НАУЧНЫХ РАБОТНИКОВ

В статье проанализированы нормативно-правовые акты, регулирующие профессиональную деятельность научных работников, а также охарактеризован правовой статус научного работника, в частности его права и обязанности. Исследуются особенности аттестации научных работников, урегулирование рабочего времени и отпуска научных работников, системы льгот и доплат для этой категории работников. На основе проведенного исследования указывается на отдельные коллизии между нормативно-правовыми актами, которые упорядочивают профессиональную деятельность научных работников и их правовой статус.

Ключевые слова: научный работник, научная деятельность, ученый, квалификация, аттестация, правовой статус.

Danylevskaya Y.,
candidate of law sciences
(Donetsk Law Institute of MIA of Ukraine)

FEATURES OF LEGAL REGULATION PROFESSIONAL ACTIVITIES AND LEGAL STATUS OF THE SCIENTISTS

In the articles normatively-legal acts are analysed that regulate professional activity of scientists, and legal status of researcher is also described, in particular, his rights and duties. The author observes the features of professional activity of scientists, that consists of such kinds as: scientific, scientific-technical, scientific-organizational and scientific-pedagogical activity. The considered questions of attestation of researchers, adjusting of their working hours and vacations, system of privileges and additional charges are for this category of workers. On the basis of the research points, a study is specified on separate collisions between normatively-legal acts, that put in order professional activity of researchers and their legal status.

Key words: researchers, research activities, academic, qualification, certification, legal status.

Надійшла до редколегії 15.01.2017